

Výzkumná data a duševní vlastnictví

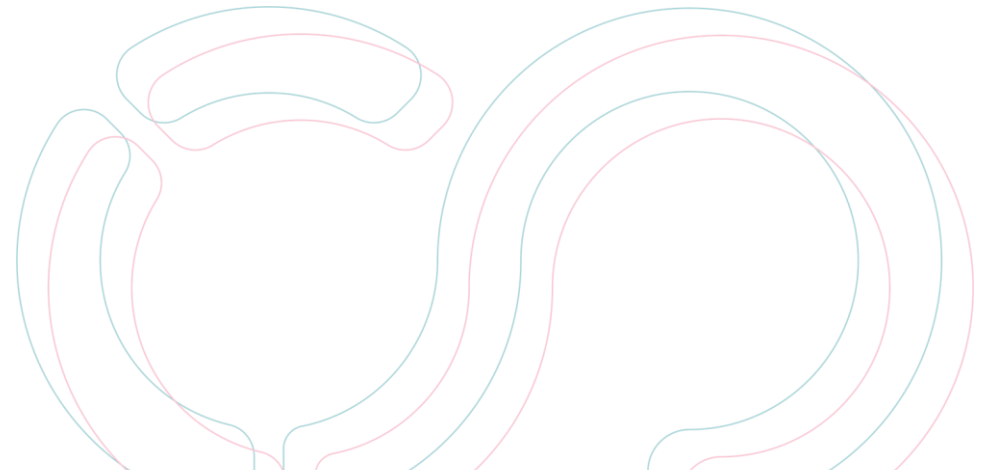
JUDr. Lucie Smolka, Ph.D.
advokátka

Spolufinancováno
Evropskou unií

Výzkumná data

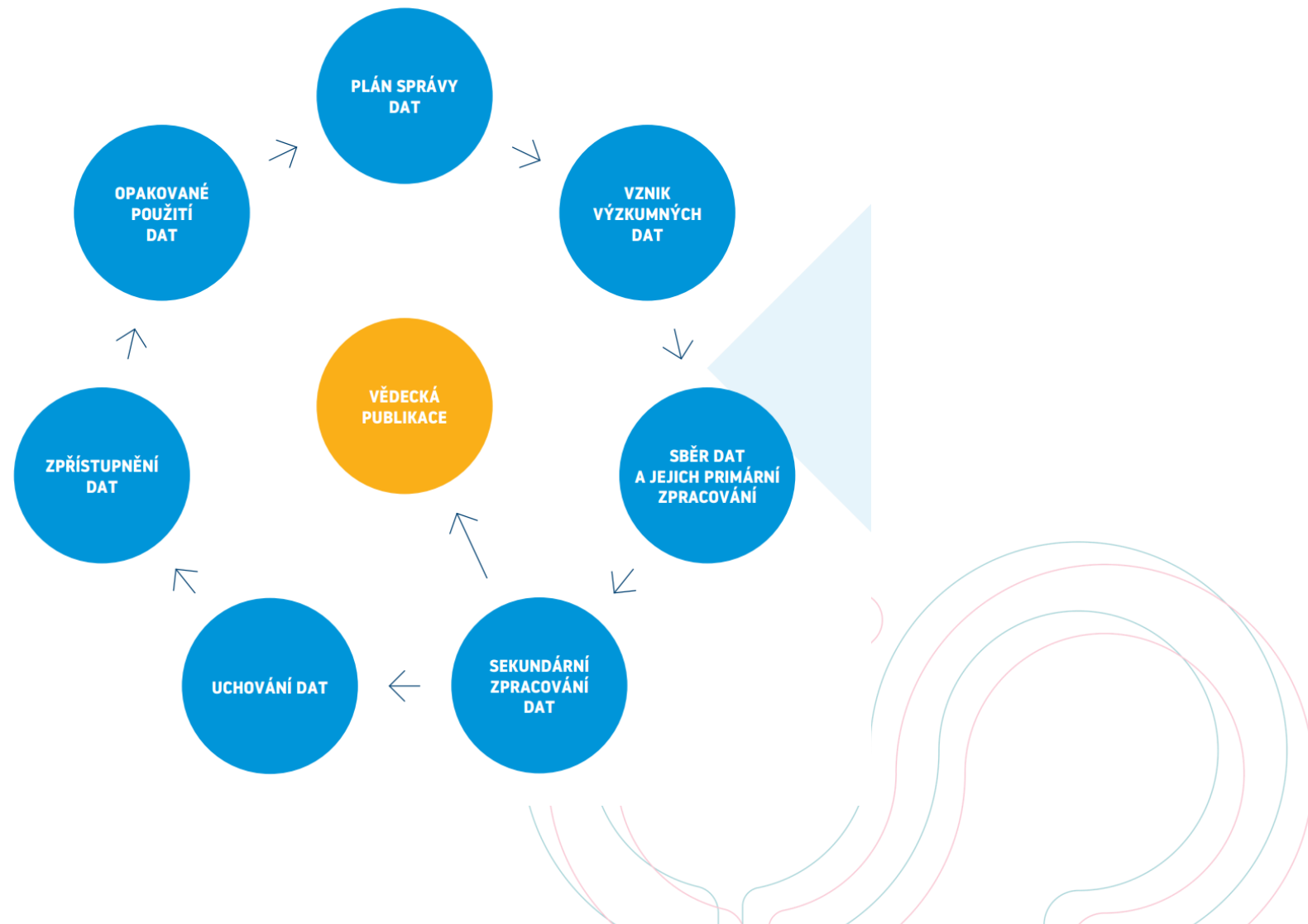
- Výzkumná data lze charakterizovat jako jakékoli informace, které byly shromážděny, pozorovány, vygenerovány nebo vytvořeny za účelem ověření či reprodukování výsledků výzkumu. Výzkumná data mohou mít různou podobu a mohou být jak digitální, tak nedigitální.

Otevřený přístup k vědeckým informacím

- Publikování a sdílení dat v režimu otevřeného přístupu, který umožňuje okamžitý, bezplatný, trvalý a neomezený přístup k vědeckým výsledkům, je celosvětově stále více podporováno jak vědeckými institucemi, tak poskytovateli finanční podpory.
- Otevřený přístup přispívá ke spolupráci, ověřitelnosti i využitelnosti výsledků tím, že usnadňuje přístup k textům, datům, softwaru, a podporuje tak zvyšování kvality i dopad vědeckých výsledků.
- Otevřený přístup k výzkumným datům zahrnuje možnost data volně používat, upravovat a sdílet kýmukoli k jakémukoli účelu.
- Data neznamena automatické zpřístupnění dat komukoliv. Cílem je následovat princip “**as open as possible, as closed as necessary**”, tj. data zpřístupňovat „tak otevřeně, jak jen to je možné, tak omezeně, jak je nezbytně nutné“ + FAIR principy
- FAIR principy popisují, jak by data měla být zpracována, aby byla dohledatelná (Findable), dostupná (Accessible), interoperabilní (Interoperable) a opětovně využitelná (Reusable).

Životní cyklus výzkumných dat a publikace ve vědeckém procesu

Základy práva duševního vlastnictví

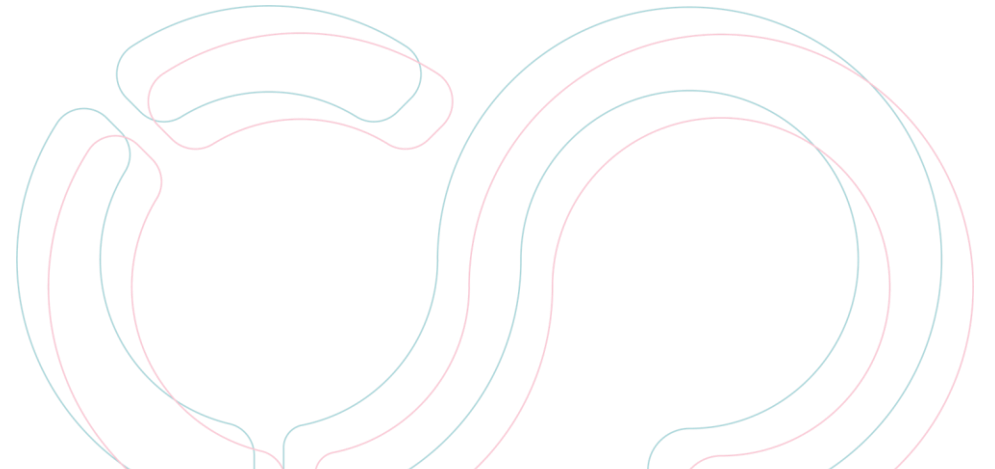

Spolufinancováno
Evropskou unií

Autor a jeho práva

- Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.
- Autor má k dílu majetková a osobnostní práva autorská.

Vytvořili jste autorské dílo. Víte, co teď s ním?

AUTOR DÍLA

- Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.
- Autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle. Toto ustanovení se použije i tehdy, je-li toto jméno pseudonymem, pokud autorem přijatý pseudonym nevzbuzuje pochybnosti o autorově totožnosti.
- Právo autorské k dílu, které vzniklo společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů do doby dokončení díla jako dílo jediné (**dílo spoluautorů**), přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně.

Autorské dílo

- Dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě
- Počítačový program, fotografie a výtvar vyjádřený postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem
- **Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem, je dílem souborným**
- Dílem **není** denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, matematický vzorec apod.

Data – jsou prostá data chráněná?

Databáze

- Soubor děl, údajů nebo jiných nezávislých prvků, které jsou
  - Systematicky nebo metodicky uspořádány
  - Přístupné elektronickými nebo jinými prostředky
- Autorské právo (originální databáze)
- Právo pořizovatele databáze (*sui generis* databázová práva)
  - Užití databáze (dříve vytěžování a zužitkování)
  - 15 let
  - Nejsou osobnostní práva
  - Je možný převod

Práva autora

Osobnostní

- rozhodnout o zveřejnění svého díla
- osobovat si autorství, včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla, je-li uvedení autorství při takovém užití obvyklé
- nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li tento zákon jinak

Majetková

- užít své dílo užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky a
- udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva
- jiná osoba může dílo užít bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených zákonem
- rozmnožování, rozšiřování, pronájem, půjčování, vystavování, sdělování veřejnosti

ZAMĚSTNANECKÉ DÍLO

Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního nebo služebního vztahu.

Autorova osobnostní práva k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčena. Vykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jakož i k tomu, aby uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem, ledaže je sjednáno jinak.

Spolufinancováno
Evropskou unií

ŠKOLNÍ DÍLO

Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla. Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez závažného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu.

Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

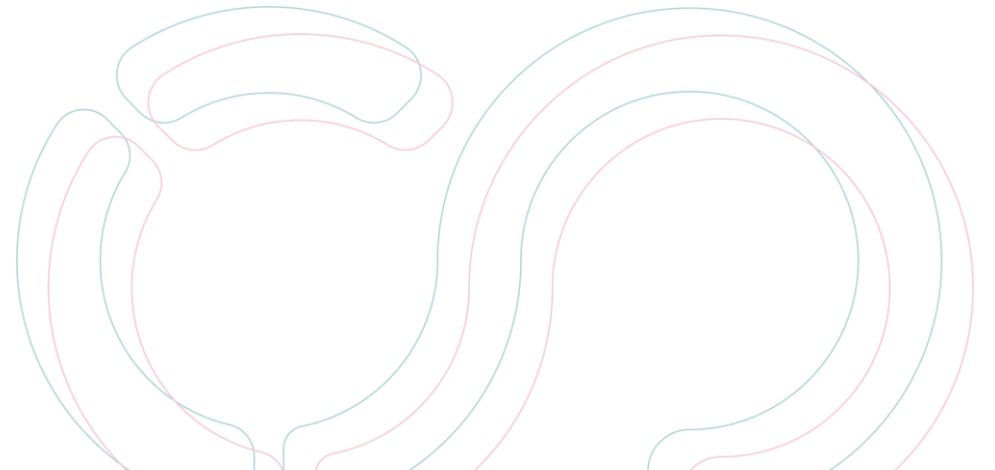
Spolufinancováno
Evropskou unií

Užití díla třetí osoby: základní pravidla

- Cizí dílo mohu užívat jenom pokud mám souhlas, pohybuji se v rámci výjimek a omezení nebo se jedná o volné dílo.
- Každý externí zdroj musí být řádně označen, ať už se jedná o přímou citaci, nebo nepřímou citaci (parafrázi).

Kdy mohu užívat dílo?

- Jsem autorem
- Jsem vykonavatelem majetkových práv (např. zaměstnavatel)
- **Mám licenci**
- **Pohybuji se v režimu výjimek a omezení**
- **Jedná se o dílo volné**

Licence

Licenční smlouvou poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu.

Licence

- Nástroj, který v nejširší míře umožňuje užívat dílo osobě, která není jeho autorem
- Obsah licence a omezení (časové, teritoriální, pro některé způsoby užití nebo např. množství kusů)
- Výhradní a nevýhradní licence
- Podlicence
- Odměna za poskytnutí licence
- Písemná nebo elektronická

Výjimky a omezení autorského práva

- **Veškerá užití musí projít třístupňovým testem**
- Výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze:
  - **ve zvláštních případech stanovených v autorském zákoně,**
  - pouze tehdy, pokud takové užití díla **není v rozporu s běžným způsobem užitím díla.**
  - a ani takovým užitím **nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.**

Volné dílo

- Autorské dílo
- Zveřejněné
- Uplynulo alespoň 70 let po autorově smrti
- Užívám dílo očekávaným a nikoliv dehonestujícím způsobem
- Citovat!

Volná užití

- Užití pro osobní potřebu fyzické osoby, pokud cílem není dosažení nějaké komerčního prospěchu
- Vytvoření rozmnoženiny (kopie nebo záznamu) díla, rovněž pro osobní potřebu
- Užití a vytvoření rozmnoženiny pro osobní potřebu můžeme využít téměř u všech druhů děl, výjimkou jsou počítačové programy, databáze, architektonické stavby a pořízení záznamu audiovizuálního díla (typicky film) při jeho provozování ze záznamu nebo při jeho přenosu
- Za rozmnoženinu považujeme jak hmotné, tak elektronické kopie
- Rozmnoženinu si nemůžeme udělat z díla, které není veřejně dostupné

Zákonné licence

- citace
- propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje
- užití díla umístěného na veřejném prostranství
- úřední a zpravodajská licence
- užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů nebo v rámci úředních akcí pořádaných orgány veřejné správy, v rámci školních představení a užití díla školního
- omezení práva autorského k dílu soubornému
- knihovní licence
- licence pro určitá užití osiřelého díla
- licence pro zdravotně postižené
- licence pro dočasné rozmnoženiny
- licence pro fotografickou podobiznu
- nepodstatné vedlejší užití díla
- licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým
- licence pro sociální zařízení
- licence pro společné domovní antény
- licence pro karikaturu a parodii
- užití originálu nebo rozmnoženiny díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii jeho vystavení

Citace

Do práva autorského nezasahuje ten, kdo

a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle (“**malá citace**”)

b) užije výňatky z díla nebo drobná celá díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby a takové užití bude v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem (“**velká citace**”)

c) užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu (“**výuková nebo vědecká licence**”)

vždy je však nutno uvést, je-li to možné, **jméno autora**, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále **název díla a pramen**.

Licence Creative Commons

K čemu slouží veřejná licence?

- Snadno sdílím svá díla komukoliv
- Mohu používat cizí díla a nemusím se už autora ptát, jestli můžu
- Sdílení je zdarma
- Licenční podmínky jsou poměrně jednoduché
- Podporují sdílení informací

Veřejná licence

- **Bezúplatnost:** Licence Creative Commons jsou vždy poskytovány bezplatně. Autor neplatí za využití licence, stejně tak nabyvatel neplatí za užití díla.
- **Nevýhradnost:** Nevýhradní oprávnění znamená, že dílo může i nadále užívat i jeho autor a zároveň neomezený počet lidí, a to aniž by o sobě věděli nebo se museli někde hlásit nebo registrovat. Sám autor nebo ostatní uživatelé zároveň obvykle nebudou vědět, kdo všechno dílo také užívá.
- **Blíže neurčený počet nabyvatelů:** Smlouva mezi autorem a nabyvatelem je uzavírána konkludentně, bez ústního nebo písemného kontaktu mezi stranami. Nejčastěji dojde k uzavření smlouvy tím, že nabyvatel dílo užije v souladu s podmínkami licence Creative Commons - tímto okamžikem dojde k uzavření smlouvy.
- **Trvání po celou dobu ochrany díla:** Pokud je jednou dílo poskytnuto pod licencí Creative Commons, trvá licence po celou dobu ochrany díla, tedy 70 let po smrti autora. Vzhledem k virálnímu charakteru licencí (mohou se neustále šířit), není možné trvání licence omezit. Je proto třeba počítat s tím, že pokud jednou licenci poskytneme, je fakticky nemožné ji odvolat. Není totiž možné zjistit, kde všude se šířené dílo nachází.

Co jsou licence Creative Commons

Licence Creative Commons jsou svou povahou licenční smlouvou mezi nositelem majetkových práv (typicky autor nebo zaměstnavatel) a nabyvatelem, kterým má zájem dílo užívat za předem stanovených podmínek.

O Creative Commons

- Organizace, která vytváří sadu licencí
- Existuje šest základních typů licencí, ve kterých se kombinují opravňující a povinnostní licenční prvky
- Nejnovější je verze 4.0, nejčastěji se lze setkat s verzí 3.0
- Existují české verze licencí
- Na světě je přes 2 miliardy děl pod CC

Licenční prvky

- PRÁVO DÍLO ŠÍŘIT
- PRÁVO DÍLO UPRAVOVAT

- UVEĎTE PŮVOD
- ZACHOVEJTE LICENCI
- NEUŽÍVEJTE KOMERČNĚ
- NEZASAHUJTE DO DÍLA

Opravňující prvky

- **Právo dílo šířit** (z angl. Share): Tento symbol je společný pro všechny typy CC licencí. Vyjadřuje, že licencované dílo je možné šířit, tzn. kopírovat, distribuovat a sdělovat veřejnosti. Zároveň lze dílo zařadit do souborného díla (např. časopis, sborník) a jako jeho součást jej v nezměněné podobě šířit dál.
- **Právo dílo upravovat** (z angl. Remix): Licence s tímto symbolem opravňuje uživatele k pozměňování či doplňování díla. Umožňuje také celé licencované dílo (nebo jeho část) zpracovat s jiným dílem. Příkladem úprav může být např. dramatizace, překlad, úprava digitálních fotek, zhudebnění nebo remixování hudebních skladeb.

Omezující prvky

- **BY – Uvedte původ (z angl. Attribution):** Kdykoliv licencované dílo nebo jeho úpravu šíříme, je nutno uvést údaje a autorovi a dílu, a to způsobem, jaký autor stanovil. Pokud autor způsob uvádění těchto údajů nspecifikoval, je nutné minimálně uvést jeho jméno (nebo pseudonym, pokud pod ním vystupuje), název díla, odkaz na dílo a odkaz na původní licenci Creative Commons. Pokud šíříme upravené dílo, je třeba také uvést způsob, jakým jste dílo upravili.
- **SA – Zachovejte licenci (z angl. Share Alike):** Pokud licencované dílo jakkoliv upravíme, máme povinnost výsledek své práce vystavit pod stejnou nebo slučitelnou licenci. Pokud tedy například upravíme fotku, která je vystavena pod licenci CC BY-SA, je nutno pro tuto upravenou fotku použít stejný typ licence, tedy opět CC BY-SA. Tento prvek je také znám jako tzv. copyleftová doložka. To znamená, že díla šířená pod touto licenci nutí uživatele, kteří dílo s licenci s copyleftovou doložkou použijí, k tomu, aby i nově vzniklé dílo bylo šířeno pod veřejnou licenci. Díky tomuto systému se zvyšuje množství děl dostupných pod bezplatnou veřejnou licenci.

Omezující prvky

- **NC – Neužívejte dílo komerčně (z angl. NonCommercial):** Tento prvek umožňuje nakládat s dílem pouze pro nekomerční účely. Tím se rozumí, že při šíření díla nám nesmí plynout žádný finanční zisk. Za nekomerční využití se považuje i výměna díla za jiné (např. prostřednictvím výměnných sítí) nebo zveřejnění na webové stránce, která slouží ke generování příjmů z reklamy.
- **ND – Nezpracovávejte (z angl. No Derivatives):** Tento prvek nám zakazuje jakkoliv dílo upravovat (tzn. dílo pozměňovat či doplňovat, nebo ho jako celé či jeho část zpracovat s dílem jiným). Jedná se o opak licenčního prvku “právo dílo upravovat”, který naopak úpravy díla povoluje. Proto se v žádné licenci CC neobjevují tyto dva prvky společně.

Creative Commons Licenses

Attribution
by

You let others copy, distribute, display, and perform your copyrighted work — and derivative works based upon it — but only if they give credit the way you request.

Share Alike
sa

You allow others to distribute derivative works only under a license identical to the license that governs your work.

Non-Commercial
nc

You let others copy, distribute, display, and perform your work — and derivative works based upon it — but for non-commercial purposes only.

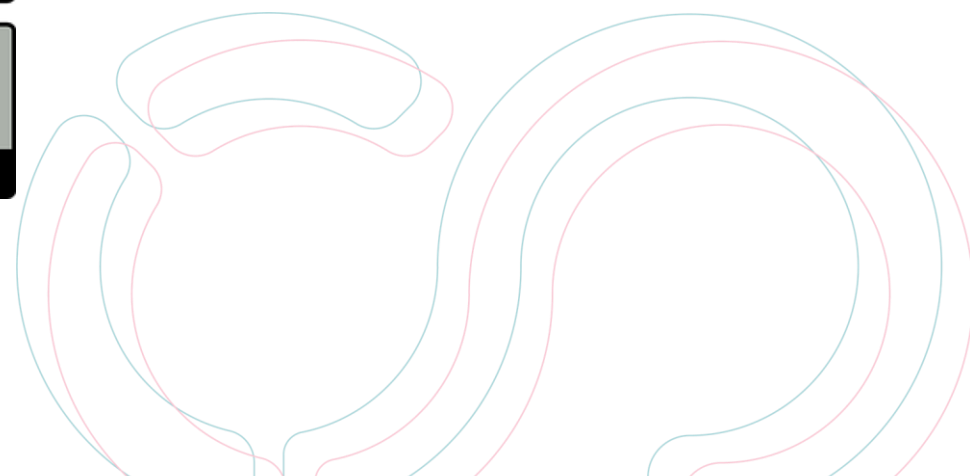
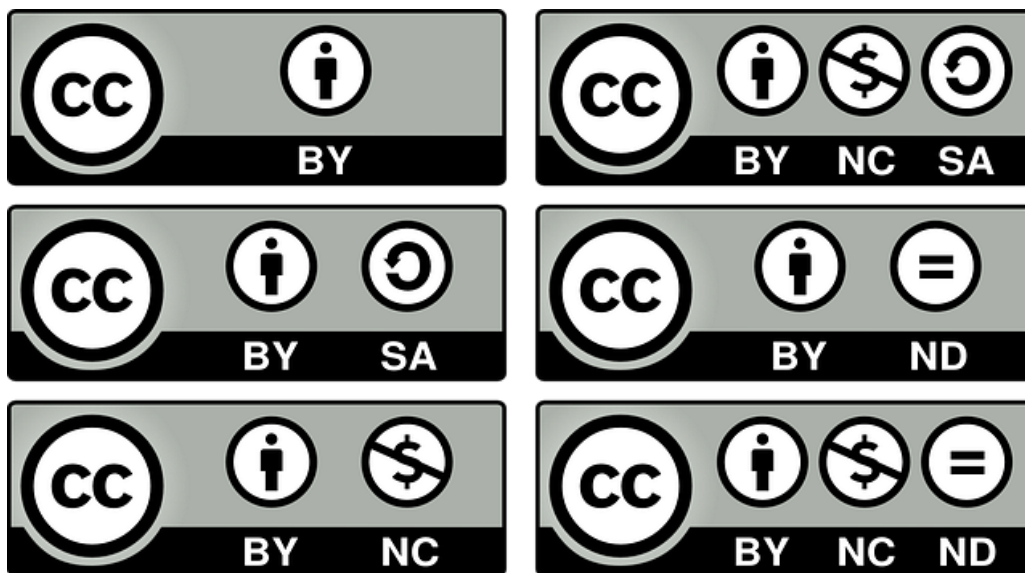

No Derivative Works
nd

You let others copy, distribute, display, and perform only verbatim copies of your work, not derivative works based upon it.

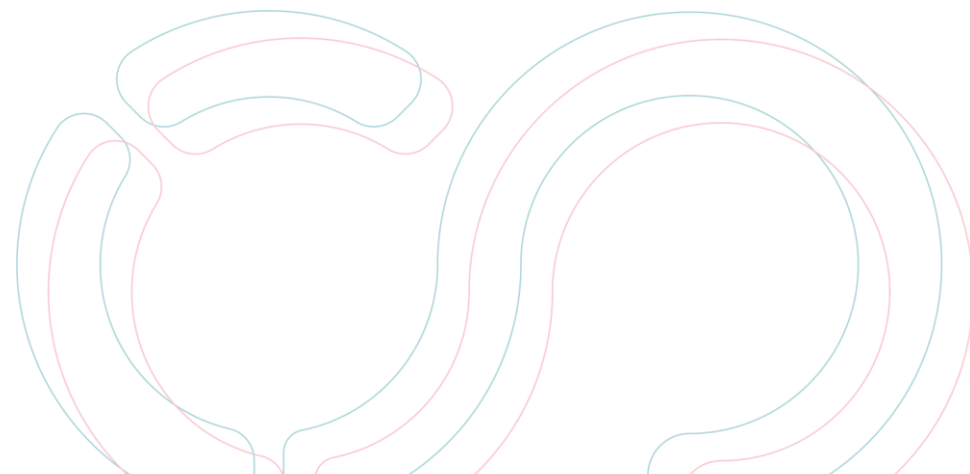

Druhy cc licencí

Licence CC0

- Ideální pro práva pořizovatele databáze
- Možnost vzdát se veškerých práv
- Ne pro tvůrčí database -> CC BY

Co Creative Commons umožňují?

- Sdílet dílo za podmínek, které si sám určí
- Vše v režimu českého právního řádu a autorského práva
- Marketingový nástroj
- Možnost ponechat si výkon některých práv

Charakteristiky společné všem CC licencím

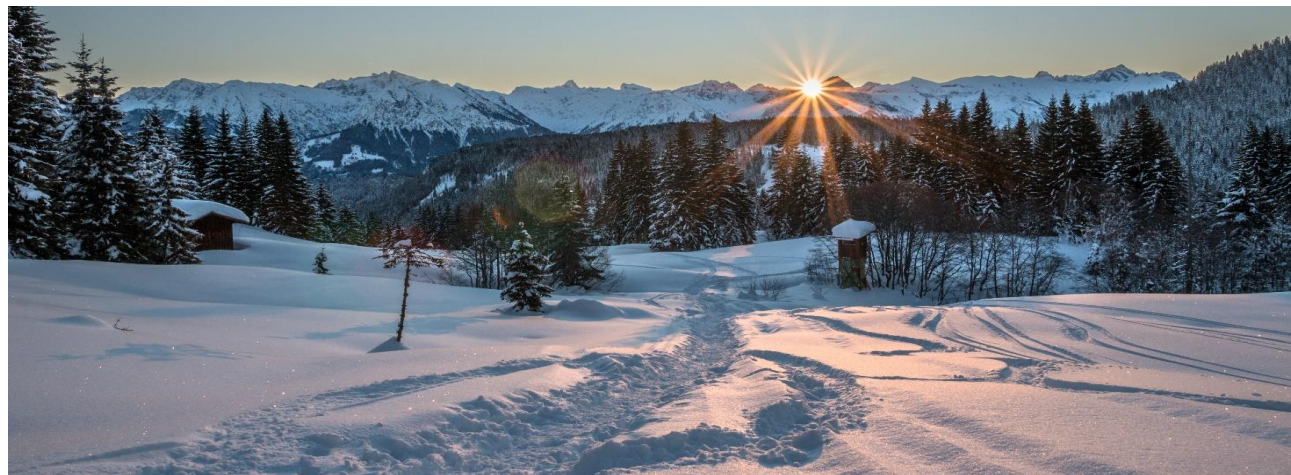
- Licence vždy dovolují dílo šířit (i když za různých podmínek).
- Licence vyžadují, abychom při šíření díla nebo jeho zpracování vždy uvedli údaje o původu díla (autor, název díla, zdroj - obvykle odkaz na umístění díla, a odkaz na podmínky licence).
- Při šíření díla musíme vždy připojit odkaz na CC licenci (nestačí běžná citace).
- Licence jsou neodvolatelné (nositel autorských práv nemůže zamezit uživatelům nakládat s kopií nebo modifikací díla, která byla získána nebo vytvořena dříve).
- Licenční oprávnění zaniká v případě porušení licenčních podmínek ze strany nabyvatele. V případě napravení porušení ve lhůtě 30 dnů se licence automaticky obnovuje. Případné odpovědnostní nároky za dočasné porušení ovšem přetrvávají.

Původ díla

- **Název díla:** Pokud je název známý, je třeba ho uvést. Za předpokladu, že není, nejedná se o překážku pro správné uvedení původu.
- **Autor díla:** Uvést autora je nutné vždy, pokud však není stanoveno jinak. Při uvádění jména autora je nutné se řídit jeho přáním (a to i ohledně dalších informací, např. o tom, kde bylo dílo prvně publikováno). Pokud autor nechce být uveden, pak ho není možné neuvádět. Pokud autor vystupuje např. pod pseudonymem nebo přezdívkou, můžete (musíte) uvést i tuto.
- **Zdroj:** Tedy odkaz, odkud bylo dílo získáno. Obvykle se bude jednat o URL odkaz (internetovou adresu), ze které bylo k dílu přistoupeno.
- **Licence:** Název licence Creative Commons a odkaz její licenční podmínky – nepostačuje uvést, že se jedná o licenci Creative Commons, je třeba uvést o kterou konkrétně (varianta a verze) a opět poskytnout k ní vedoucí URL odkaz.

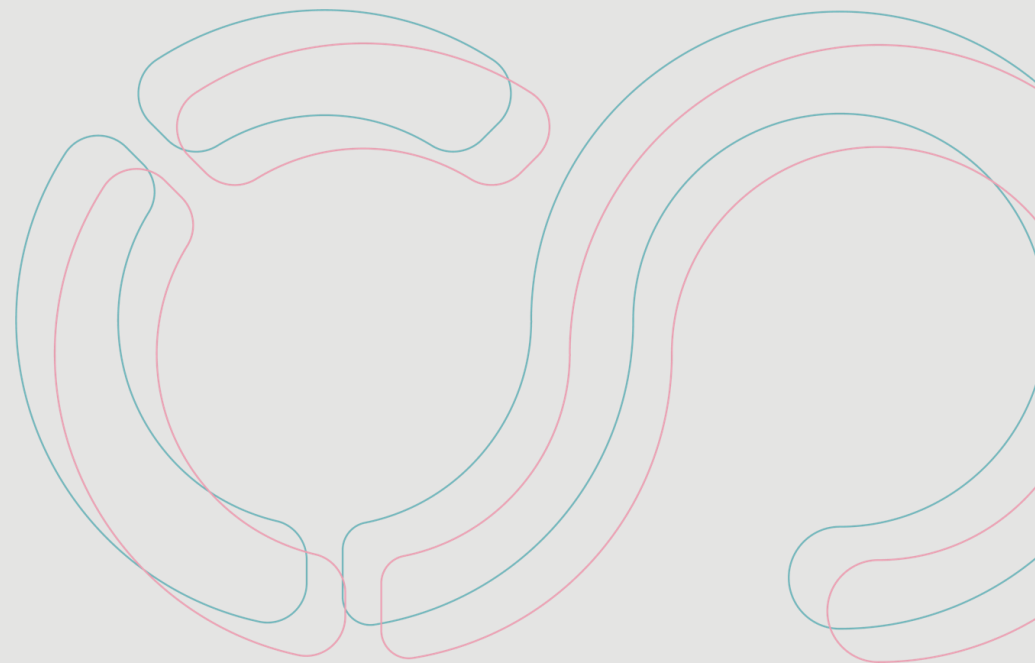
Původ díla

- Fotografie "[Sunrise In The Alps](#)" od autora [Markus Trienke](#) je licencována pod [CC BY-SA 2.0](#)

Děkuji za pozornost!

E: lucie@lawado.cz W: www.lawado.cz

Spolufinancováno
Evropskou unií